

Брюксел, 14.10.2020 г.
COM(2020) 950 final

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Доклад за 2020 г. относно състоянието на Енергийния съюз съгласно Регламент
(ЕС) 2018/1999 относно управлението на Енергийния съюз и на действията в
областта на климата**

1. ВЪВЕДЕНИЕ

От началото на кризата с COVID-19 Европейската комисия работи за това Европа да излезе от една действително извънредна ситуация. Това е и причината в доклада за състоянието на енергийния съюз от 2020 г. да се разглежда предизвикателството, което ще представлява възстановяването след кризата. В контекста на плана за възстановяване на ЕС нашата цел е да изградим отново икономиката си, но по един по-добър начин — включвайки в процеса на възстановяване цифровизацията и прехода към зелена икономика. Политиките в областта на енергетиката, климата и околната среда ще бъдат от решаващо значение за стимулиране на възстановяването и стабилността на икономиката на Европейския съюз за постигане на един устойчив растеж.

Настоящият доклад е изготвен предвид по-амбициозните намерения на ЕС в контекста на Европейския зелен пакт. Зеленият пакт е новата стратегия за растеж на Европа, която има за цел да превърне ЕС в справедливо и проспериращо общество и съчетава политиките за борба с изменението на климата, опазване и възстановяване на биологичното разнообразие, прекратяване на замърсяването, преминаване към кръгова икономика и гарантиране, че ничии интереси няма да бъдат пренебрегнати при прехода към зелена икономика.

През първите 10 месеца от своя мандат настоящата Комисия предложи европейски акт за климата¹, който да облече в законодателна форма целите на ЕС за постигане на неутралност по отношение на климата до 2050 г., да осигури предсказуемост и да направи необратим прехода към климатично неутрална икономика. Така Европейският зелен пакт се превръща в план за инвестиции и реформи за Европа с двойка полза — необходимите за прехода към зелена икономика реформи и инвестиции ще стимулират също възстановяването на икономиката. За да започне процесът на съгласуване на европейската политика и регулаторна рамка с по-амбициозните намерения на ЕС, Комисията представи нови стратегии с цел по-адекватна подготовка за предстоящите предизвикателства, например чрез интегриране на енергийната система и по-масово използване на водород.

Държавите членки работиха неуморно заедно с Комисията за приключване на националните планове в областта на енергетиката и климата. В допълнение към настоящия доклад се представят подробни оценки на въпросните 27 национални плана и на свързаните с тях насоки за изпълнение в контекста на плановете за възстановяване на икономиката. Цялостна оценка на всички национални планове в ЕС беше представена още през септември тази година².

Постигнатият напредък подчертава решимостта на ЕС да играе водеща роля на международната сцена в борбата с изменението на климата и влошаването на състоянието на околната среда и в ускоряването на прехода към чиста енергия. Това е непрекъснат процес. ЕС е постигнал значителен напредък в посока прекъсване на връзката между икономическия растеж и нарастването на емисиите на парникови газове. Необходими са обаче допълнителни усилия в рамките на Съюза, за да може Европа да постигне климатично неутрална икономика до 2050 г.

¹ COM(2020) 80 и COM(2020) 563.

² COM(2020) 564 final.

и едновременно с това да се възползва от възможностите, които осигурява преходът към чиста енергия в международен план.

Предвид всичко това Комисията предложи едни по-амбициозни цели за Европа в областта на климата до 2030 г.³, а именно намаляване на емисиите на парникови газове с най-малко 55 %. Тази по-висока цел за 2030 г. е смела, но постижима и преди всичко ще донесе ползи за Европа. Тя налага някои промени в нашето законодателство. За тази цел Комисията смята да представи предложения за преразглеждане на някои ключови актове в областта на климата и енергетиката в средата на 2021 г. Успоредно с това държавите членки трябва да изпълнят изцяло националните си планове и да ги актуализират през 2023 г. с оглед на по-амбициозните цели на ЕС в областта на климата и енергетиката за 2030 г.

В настоящия доклад за състоянието на енергийния съюз за 2020 г. са представени предприетите през последните месеци многобройни инициативи на ЕС и неговите държави членки с цел изграждане на една по-добра Европа⁴. Това е първият доклад, публикуван съгласно рамката за управление на Енергийния съюз и действията в областта на климата⁵. Той е придружен от няколко тематични доклада (вж. каре 1) и от препоръка на Комисията относно енергийната бедност⁶. В него също така се прави преглед на напредъка на енергийния съюз в по-широкия контекст на действията на ЕС в областта на климата и целите за устойчивост.

Каре 1. Доклади и приложения, представени редом с доклада за състоянието на енергийния съюз за 2020 г.

Доклад за напредъка в повишаването на енергийната ефективност (COM(2020) 954);

Доклад за напредъка в областта на възобновяемите енергийни източници (COM(2020) 952);

Доклад за напредъка в областта на конкурентоспособността (COM(2020) 953);

Доклад относно цените и разходите за енергия (COM(2020) 951);

Доклад за напредъка в областта на енергийните субсидии, по-специално за изкопаемите горива (приложение към настоящото съобщение);

Доклад за напредъка в областта на вътрешния енергиен пазар (приложение към настоящото съобщение);

Индивидуални оценки на окончателните национални планове в областта на енергетиката и климата (SWD(2020) 900—926).

³ COM(2020) 562.

⁴ В областта на намаляването на емисиите на парникови газове (включително възобновяемите енергийни източници), енергийната ефективност, енергийната сигурност, енергийните пазари, научните изследвания, иновациите и конкурентоспособността.

⁵ Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата. ОВ L 328, 21.12.2018 г., стр. 1—77.

⁶ C(2020) 9600.

2. ЕНЕРГИЙНИЯТ СЪЮЗ — ЕДНА СОЛИДНА ОСНОВА

2.1. Декарбонизация

Емисии на парникови газове

ЕС си е поставил за цел до 2050 г. да стане първият неутрален по отношение на климата континент⁷, а Комисията предложи Европейски законодателен акт за климата, с който тази цел ще бъде фиксирана в законодателна форма и ще се гарантира, че ЕС ще продължи по този път.

ЕС вече е преизпълнил своята цел да намали до 2020 г. емисиите на парникови газове с 20 % спрямо нивата от 1990 г., съгласно Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата. Общо емисиите на парникови газове в ЕС-27 са на най-ниското си ниво от 1990 г. насам. **Емисиите са намалели значително**, главно поради спада в емисиите от енергоснабдяването. Това се отразява в значителния спад на емисиите от дейности, обхванати от схемата на ЕС за търговия с квоти за емисии (СТЕ на ЕС), а емисиите от дейности извън СТЕ на ЕС като цяло остават без изменение вече няколко години.

Същевременно емисиите от международното въздухоплаване⁸ продължиха да нарастват през последните 5 години (до началото на кризата с COVID-19). След спад в емисиите между 2007—2013 г. общите емисии от транспорт също нарастваха през всяка от последните 5 години.

Средният интензитет на емисиите на парникови газове от горива, доставяни в ЕС, се е подобрил от 2010 г. насам, но са необходими допълнителни действия, за да се гарантира, че поставената от Директивата за качеството на горивата цел за намаляване с 6 % ще бъде постигната до 2020 г.

През последните 5 години емисиите от стационарни инсталации, извършващи дейности, обхванати от **СТЕ на ЕС**, са намалели значително. Промяната се дължи по-специално на различните горива, които се използват за производство на електроенергия, и на увеличеното използване на възобновяеми енергийни източници. През 2019 г. общите емисии от промишлеността и енергетиката, обхванати от СТЕ на ЕС, продължиха да намаляват (с 9,1 % в сравнение с 2018 г.). Енергийният сектор допринесе основно за тази тенденция със значително намаление на емисиите на парникови газове от почти 15 %. Емисиите от промишлеността намаляха с 2 %, което е тяхното най-голямо намаление досега във фаза 3 на СТЕ на ЕС (2013—2020 г.). Емисиите от въздухоплаването в рамките на Европейското икономическо пространство нараснаха слабо с почти 1 %.

Резервът за стабилност на пазара, който започна да функционира през януари 2019 г., значително намали излишъка от квоти за емисии. Показателят за излишък на пазара на въглеродни емисии⁹ беше публикуван през май 2020 г. за четвърти път и показва, че излишъкът е намалял до около 1,39 милиарда квоти. Въз основа на излишъка и преразгледаното законодателство за СТЕ на ЕС за фаза 4 на СТЕ на ЕС

⁷ Заключение на Европейския съвет от 12 декември 2019 г. (EUCO 29/19).

⁸ По принцип обхванати от СТЕ на ЕС, но понастоящем ограничени до полетите в Европейското икономическо пространство.

⁹ C(2020) 2835.

(2021—2030 г.) броят на квотите, продавани на търг, беше намален с около 375 милиона през 2020 г. Тръжните количества през 2021 г. ще бъдат намалени съгласно същото правно основание. Резервът за стабилност на пазара ще бъде преразгледан за първи път през 2021 г. в по-широкия контекст на преразглеждането на СТЕ на ЕС, за да се постигне предлаганата цел за намаляване на емисиите на парникови газове с най-малко 55 %.

С изключение на временния спад на цените, дължащ се на кризата с COVID-19 в началото на 2020 г., ценовият сигнал за въглеродните емисии остана стабилен на равнище от около средно 24 EUR¹⁰ между януари 2019 г. и юни 2020 г. Общите приходи, генерирани от СТЕ на ЕС на търговете между 2012 г. и 30 юни 2020 г., надхвърлиха 57 млрд. EUR.

Комисията скоро ще публикува пакет от доклади за климата като последващи действия, свързани с настоящия доклад¹¹. Пакетът ще съдържа подробна информация относно емисиите на парникови газове, пазара на въглеродни емисии в ЕС и качеството на горивата.

Енергия от възобновяеми източници

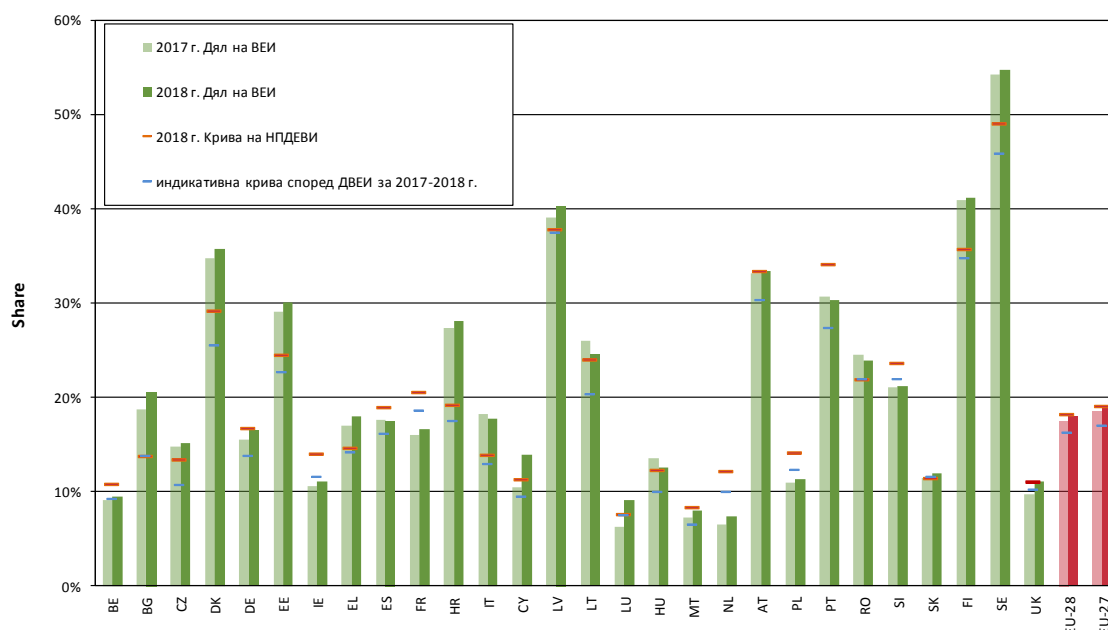
Като цяло ЕС е на път да постигне целите за 2020 г. в областта на възобновяемите енергийни източници, но в някои държави членки все още е необходим допълнителен напредък¹². Делът на възобновяемите енергийни източници в брутно крайно потребление на енергия в ЕС нарасна до 18 % през 2018 г.¹³. През 2018 г. 12 държави членки бяха преизпълнили своите национални обвързващи цели за 2020 г., но пет държави членки останаха под индикативните криви за периода 2017—2018 г. за постигане на целите.

¹⁰ Източник: Междуконтинентална борса (Intercontinental Exchange).

¹¹ Необходимите данни в подкрепа на тези анализи ще бъдат на разположение в края на октомври 2020 г.

¹² За подробна оценка вж. COM(2020) 952.

¹³ Данните включват Обединеното кралство, което е член на ЕС, през отчетния период (2018 г.).



Фигура 1. Действителен дял на енергията от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) през 2017 г. и 2018 г. в сравнение с индикативните криви, определени в Директивата за възобновяемите енергийни източници (ДВЕИ) и националните планове за действие относно енергията от възобновяеми енергийни източници (НПДЕВИ)¹⁴.

В доклада за напредъка в областта на възобновяемите енергийни източници¹⁵ се предвижда в ЕС те да достигнат дял от 22,8—23,1 % от брутното крайно потребление на енергия през 2020 г. Инвестициите във възобновяеми енергийни източници все повече се ръководят от пазарни решения. Държавите членки все по-често предоставят подкрепа за производството на енергия от възобновяеми източници чрез конкурентни тръжни процедури и взимат мерки инсталациите за енергия от възобновяеми източници да се интегрират в пазара на електроенергия, както се изисква от правилата за държавната помощ¹⁶ и вътрешния енергиен пазар. Повечето държави членки ще постигнат целите си, но три държави членки най-вероятно няма да успеят, а две държави членки е вероятно да не успеят да постигнат целите си. Този анализ отчита възможното отражение на кризата, породена от COVID-19, върху по-високия дял на възобновяемите енергийни източници в потреблението поради цялостното по-ниско енергопотребление.

Държавите членки се приканват да проучат всички възможности за използване на механизми за сътрудничество, включително статистически прехвърляния, за да се гарантира, че ще постигнат своите национални обвързващи цели за 2020 г. Комисията е готова да окаже подкрепа за процеса и диалога между държавите членки по сключването на споразумения относно статистическите данни,

¹⁴ Евростат.

¹⁵ COM(2020) 952; това включва оценка на устойчивостта на биогоривата.

¹⁶ Насоки относно държавната помощ за околната среда и енергетиката за периода 2014—2020 г., ОВ С 200, 28.6.2014 г., стр. 1

включително чрез платформата на ЕС за развитие на енергията от възобновяеми източници¹⁷, която е в процес на изготвяне.

След 2020 г. всички усилия следва да бъдат насочени към постигане на националния принос за постигане на целта за 2030 г. Това включва използването на годишната стратегия за устойчив растеж за 2021 г. и европейската водеща инициатива „Power up“¹⁸, за да се постави ударение върху бъдещите чисти технологии и да се ускори разработването и използването на възобновяеми енергийни източници като част от усилията ни да преодолеем последствията от кризата, предизвикана от COVID-19¹⁹. Внедряването на енергията от възобновяеми източници води до многобройни ползи: намаляване на емисиите, засилване на енергийната независимост, създаване на работни места, растеж, намаляване на замърсяването, както и запазване на водещата позиция на ЕС в сектора в световен мащаб. За да се подпомогне постигането на националните приноси, наскоро договореният механизъм за финансиране на възобновяемата енергия в ЕС²⁰ позволява държавите членки да инвестират в проекти за енергия от възобновяеми източници в замяна на статистическо зачисляване на участващите държави членки. Ускореното внедряване на възобновяеми енергийни източници ще бъде подпомогнато и от преразглеждането на съответните насоки за държавната помощ, по-специално Насоките относно държавната помощ за околната среда и енергетиката, за да се отразят целите на Зеления пакт.

2.2. Енергийна ефективност

Държавите членки трябва да положат допълнителни усилия за повишаване на енергийната ефективност. Енергийният съюз призна ключовата роля на енергийната ефективност за постигането на всички цели в областта на борбата с изменението на климата и на енергетиката и заложи в законодателството принципа „енергийната ефективност на първо място“²¹. През 2018 г. крайното енергопотребление в ЕС намалю с 5,9 % в сравнение с 2005 г. до 1124 милиона тона нефтен еквивалент (млн.т.н.е.). Това е с 3,5 % над заложената за 2020 г. цел за крайно енергопотребление от 1086 млн.т.н.е.²² и представлява увеличение с 0,2 % в сравнение с 2017 г. Първичното енергопотребление в ЕС е намалюло с 9,8 % до 1552 млн.т.н.е., което представлява спад спрямо стойността от 2005 г. (1721 млн.т.н.е.). Тоест целта от 1721 млн.т.н.е. за 2020 г. е била преизпълнена с 4,6 %. След три години на нарастване, през 2018 г. е отбелязан годишен спад с 0,6 %²³.

¹⁷ В съответствие с член 8 от Директива (ЕС) 2018/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници

¹⁸ COM(2020) 575 final.

¹⁹ „Power up“ също така полага основите на водещите пазари на водород в Европа и свързаната с тях инфраструктура, като целта е до 2025 г. да се подкрепи инсталирането на 6 GW мощност за електролизьор, както и производството и транспортирането на 1 милион тона възобновяем водород в целия ЕС.

²⁰ C(2020) 6123 final.

²¹ Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и действията в областта на климата.

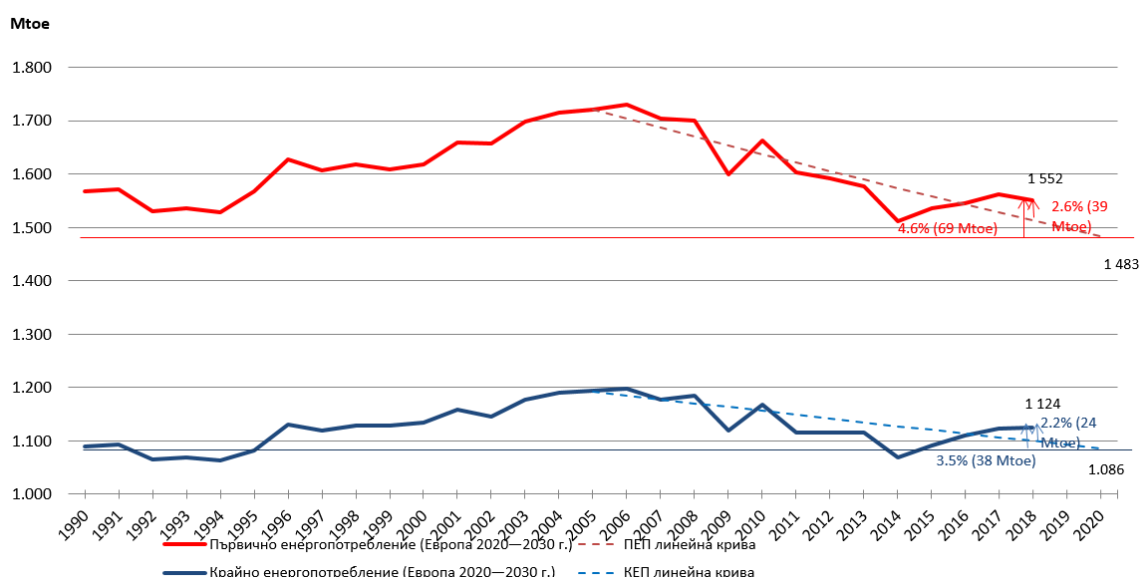
²² Тъй като спрямо Обединеното кралство се прилагат правата и задълженията на държава членка до края на преходния период на 31 декември 2020 г., тази цел се отнася до енергопотреблението в ЕС плюс Обединеното кралство.

²³ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/38154/4956218/Energy-Balances-April-2020-edition.zip/69da6e9f-bf8f-cd8e-f4ad-50b52f8ce616>. Данните включват Обединеното кралство, което е член на ЕС, през отчетния период (2018 г.). Обединеното кралство е обвързано с целта за енергийна ефективност за 2020 г.

През 2018 г. ръстът на икономическата активност продължи да тласка нагоре енергопотреблението и в един момент прилаганите от държавите членки нови политики и мерки вече не бяха достатъчни за неговото намаляване и за завръщане към нивата, които биха гарантирали постигане на целта за 2020 г. Преките работни места в областта на енергийната ефективност нарастват постоянно в периода 2000—2017 г. от 244 000 на 964 000, като техният растеж изпреварва останалата част от икономиката със среден годишен растеж от 17,4 % срещу среден годишен растеж от 0,5 % за останалата част от икономиката²⁴.

Частичните данни за 2020 г. показват, че кризата, породена от COVID-19, е оказала значително въздействие върху енергопотреблението. Това може да спомогне за постигане на целите за енергийна ефективност за 2020 г., но няма да доведе до структурно намаляване на енергопотреблението. С възстановяването на икономиката се очаква и ефект на бумеранга.

Ето защо е изключително важно да се положат допълнителни дългосрочни усилия за постигане на целите за енергийна ефективност за 2030 г., включително в контекста на годишната стратегия за устойчив растеж за 2021 г. и европейската водеща инициатива „Renovate“²⁵. Тя има за цел да се подобри енергийната и ресурсната ефективност на обществените и частните сгради и да се стимулира развитието на цифровите технологии чрез интелигентна среда на живот и измервателни уреди, което да спомогне за възстановяването от кризата с COVID-19. Комисията разработва допълнителни насоки и утвърждава принципа „енергийната ефективност на първо място“ във всички свързани с темата предложения за политики, като например стратегията на ЕС за интегриране на енергийната система, инициативата „вълна на саниране“ и предстоящото преразглеждане на трансевропейските енергийни мрежи. Държавите членки трябва също така да вземат предвид мерките за енергийна ефективност в своето планиране, когато определят политическите насоки или взимат инвестиционни решения за цялата икономика.



²⁴ COM(2020) 953 final.

²⁵ COM(2020) 575 final.

2.3. Енергийна сигурност

Въпреки значителните трудности, до които доведе кризата с COVID-19 при енергопотреблението, изразяващи се в големи отклонения от нормалните модели на потребление за този период, **държавите членки се оказаха добре подготвени** и гарантираха непрекъснатост на основните операции. Законодателната рамка на енергийния съюз в областта на енергийната сигурност — по-специално Регламентът за готовността за справяне с рискове в електроенергийния сектор и Регламентът относно сигурността на доставките на газ — изигра важна роля за управлението на последствията от кризата в енергийния сектор.

В разгара на пандемията от COVID-19 през юни 2020 г. Комисията публикува **добри практики и извлечени поуки** за енергийния сектор. Експертните групи, създадени по силата на законодателството на ЕС²⁷, изиграха ключова роля за улесняване на трансграничната координация, наред с широкото сътрудничество и обмена на информация между държавите членки, системните оператори и съответните участници в енергийния сектор. Като последващо действие Комисията оценява потенциалните слабости и вариантите за подобряване на устойчивостта на веригите на доставки, които са от критично значение за енергийните технологии.

Стратегията на ЕС за Съюза на сигурност²⁸ включва предложение за укрепване на устойчивостта и киберсигурността на енергийната инфраструктура от критично значение, чиято значимост изтъкна пандемията. Комисията също така започна работа по мрежов кодекс, за да се гарантира киберсигурността на трансграничните потоци на електроенергия²⁹.

В **електроенергийния сектор** прилагането на Регламента за готовността за справяне с рискове³⁰ гарантира, че държавите членки разполагат с инструменти за сътрудничество помежду си с цел предотвратяване, подготовка и ограничаване на последствията от кризи в електроснабдяването. Освен това две нови методики³¹ позволиха на Европейската мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия (ЕМОПС-Е) да определи за първи път най-подходящите регионални сценарии при криза в електроснабдяването и да извърши първата сезонна оценка на адекватността за миналото лято въз основа на нов методологичен подход („Летни перспективи за 2020 г.“). Това ще послужи като

²⁶ В съответствие с методологията за определяне на целите за енергийна ефективност и с номенклатурата, използвана от Евростат, ПЕП означава първично енергопотребление (Европа 2020—2030 г.), а КЕП — крайно енергопотребление (Европа 2020—2030 г.).

²⁷ SWD(2020) 104 final. Документът е ценно ръководство за осигуряване на устойчивост срещу пандемични рискове и се основава на приноса на Координационните групи в областта на електроенергията, природния газ и нефта, Групата на европейските регулатори в областта на ядрената безопасност и Групата на компетентните органи на ЕС по въпросите на добива на нефт и газ в морски райони.

²⁸ COM(2020) 605 final.

²⁹ В съответствие с изискването на преработения регламент относно вътрешния пазар на електроенергия (Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно вътрешния пазар на електроенергия).

³⁰ Директива (ЕС) 2019/941 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. за готовност за справяне с рискове в електроенергийния сектор.

³¹ Разработени и прилагани от Европейската мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия.

основа за изготвянето на национални сценарии и планове на държавите членки за готовност за справяне с рискове. Комисията прие също така препоръка относно справедливото обезщетение³² на държавите членки, когато те си предоставят взаимопомощ за предотвратяване и управление на кризи.

Инфраструктурата играе ключова роля за правилното и ефективно функциониране на пазара. Поради това ЕС е поставил цели за преносната способност на междусистемните електроенергийни връзки. Осем държави членки³³ все още не са постигнали целта за 10 % междусистемна свързаност за 2020 г.³⁴. Проектите от общ интерес могат също така да стимулират усилията на държавите членки за декарбонизация и да положат основите за водещи пазари на водород в Европа. Те могат да включват подкрепа по линия на Механизма за свързване на Европа и действия в рамките на водещата инициатива „Power up“ на Механизма за възстановяване и устойчивост с оглед на интегрирането на чисти технологии и възобновяеми енергийни източници чрез модернизираните мрежи и засилена взаимосвързаност.

Полагат се усилия и за да се гарантира пълноценното използване на съществуващите междусистемни връзки и действащите цифрови платформи. С прилагането на разпоредбите, свързани със структурата на вътрешния пазар на електроенергия, и по-специално с въвеждането на свързване на пазарите, повиши значително ефективността на търговията с електроенергия в Европа^{35, 36}.

По отношение на **сигурността на доставките на газ** държавите членки изготвиха превантивни планове за действие и планове за действие при извънредни ситуации^{37, 38}. Те съдържат мерки за ограничаване на последствията от прекъсване на доставките на газ и посочват рисковете на национално и регионално равнище.

Комисията продължава да съдейства на държавите членки в прилагането на принципа на солидарност³⁹; целта е също така да се гарантира непрекъснатост в доставките на газ за най-уязвимите потребители дори в тежки ситуации на газова криза.

Комисията направи оценка на опита с действащото законодателство относно **безопасността на свързаните с нефт и газ дейности в крайбрежни води** и тази есен ще представи доклада си на Европейския парламент и на Съвета.

³² Препоръка (ЕС) 2020/775 на Комисията обхваща също технически, правни и финансови аспекти.

³³ Ирландия, Испания, Франция, Италия, Кипър, Полша, Португалия и Румъния.

³⁴ Договореният трансграничен коефициент на използване на генериращите мощности съответства на внасяните мощности спрямо инсталираните генериращи мощности за държавите членки.

³⁵ Доклад на ACER за наблюдение на пазара през 2018 г. (ACER market monitoring report 2018) от 11 ноември 2019 г.

³⁶ При крайните сделки с електроенергия свързването на пазарите е допринесло за увеличаване от 60 % през 2010 г. на 87 % през 2018 г. на обема на сделките в правилната посока, т.е. от райони с по-ниски цени към райони с по-високи цени. По този начин се осигурява модел на достъпна цена за енергийния преход, чрез който се гарантира, че електроенергията с най-ниски разходи може да бъде доставяна из цяла Европа в полза на потребителите.

³⁷ https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-security/secure-gas-supplies/commissions-opinions-preventive-action-plans-and-emergency-plans-submitted-member-states-2019_en?redir=1

³⁸ Тези планове са разработени в рамките на Регламент (ЕС) 2017/1938 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2017 година относно мерките за гарантиране на сигурността на доставките на газ и за отмяна на Регламент (ЕС) № 994/2010.

³⁹ Член 13 от Регламент (ЕС) 2017/1938.

По отношение на **ядрената безопасност и сигурност** ЕС разполага с всеобхватна рамка за целия жизнен цикъл на ядрените съоръжения, включително за безопасното и отговорно управление на отработеното гориво и радиоактивните отпадъци⁴⁰. Комисията продължава да следи внимателно прилагането на тази рамка в държавите членки. Освен това **ЕС продължава да насърчава постигането на високи равнища на ядрена безопасност извън ЕС**, особено в съседните държави, които експлоатират или планират изграждането на атомни електроцентрали. Това включва съдействие при провеждането на стрес тестове и на последващи действия за насърчаване на правилното и прозрачно изпълнение на препоръките. Европейският съвет подчерта по-специално колко е важно да се гарантира ядрената безопасност и безопасността на околната среда при беларуската атомна електроцентрала в Островец.

2.4. Вътрешни енергийни пазари

Един напълно интегриран и добре функциониращ вътрешен енергиен пазар е най-ефективното средство за осигуряване на достъпни цени на енергията, необходимите ценови сигнали за инвестиции в екологосъобразна енергия и технологии, подsigуряване на енергийните доставки и постигане на климатична неутралност по икономически най-изгодния начин. Някои важни инициативи укрепиха вътрешните пазари на електроенергия и газ. Независимо от постигнатия напредък са необходими допълнителни усилия, за да се гарантира, че пазарите на електроенергия и газ ще се интегрират и занапред.

При **електроенергията** пакетът „Чиста енергия за всички европейци“, и по-специално приетите през 2019 г. нови правила за структурата на енергийния пазар⁴¹ проправиха пътя за по-добро справяне с новите реалности — енергийни пазари, доминирани от производството на възобновяема енергия. Тези правила създадоха по-добри условия за насърчаване на участието на потребителите на енергийните пазари и равнопоставени условия на конкуренция за новите участници на пазара. Очаква се планираните актове за изпълнение относно оперативната съвместимост на данните да спомогнат за това да се извлече полза от тези по-добри условия и също така потребителите, заедно с новите доставчици на услуги, да се включат по-активно на пазара. Регламентът за електроенергията⁴² има за цел да осигури допълнителна интеграция на пазарите за електроенергия като по-специално засили правилата за максимално използване на междусистемните

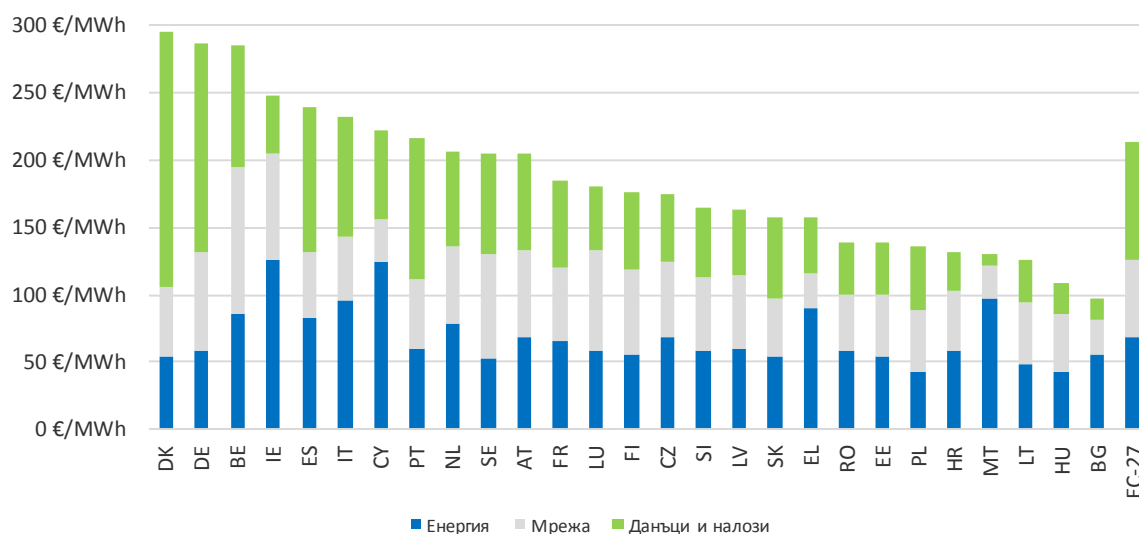
⁴⁰ Директива 2013/59/Евратом на Съвета от 5 декември 2013 г. за определяне на основни норми на безопасност за защита срещу опасностите, произтичащи от излагане на йонизиращо лъчение; Директива 2009/71/Евратом на Съвета от 25 юни 2009 г. за установяване на общностна рамка за ядрената безопасност на ядрените инсталации, изменена с Директива 2014/87/Евратом на Съвета от 8 юли 2014 г.; Директива 2011/70/Евратом на Съвета от 19 юли 2011 г. за създаване на рамка на Общността за отговорно и безопасно управление на отработено гориво и радиоактивни отпадъци.

⁴¹ Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно вътрешния пазар на електроенергия, ОВ L 158, 14.6.2019 г.; Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС; Регламент (ЕС) 2019/942 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. за създаване на Агенция на Европейския съюз за сътрудничество между регулаторите на енергия, ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 22—53.

⁴² Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно вътрешния пазар на електроенергия, ОВ L 158, 14.6.2019 г.

електропроводи. Тези правила ще засилят трансграничната търговия, което ще позволи едно по-ефективно използване на енергийните ресурси в ЕС като цяло. Постигнат е напредък в прилагането на всеобхватен набор от технически регламенти на ЕС (мрежови кодекси) с положителни резултати⁴³.

От 2016 г. насам се наблюдава сближаване на общите **цени на дребно на електроенергията** в отделните държави членки, но все още съществуват значителни разлики. Цената на електроенергията за битови нужди през 2019 г. е вариала от 98 EUR/MWh в България до 295 EUR/MWh в Дания. Средната цена за ЕС е била 216 EUR/MWh. Като цяло цените на дребно все още са доминирани от фактори, които не се определят от конкуренцията, а от регулаторните органи (напр. регулирани мрежови такси и данъци/налози).



Фигура 3. Цени на електроенергията за битови нужди в ЕС през 2019 г. (интервал DC по Евростат)⁴⁴

На равнище пазар на едро утвърдените оператори все още имат господстващо положение в повечето държави членки повече от 20 години след началото на либерализацията на пазара. В някои държави те дори притежават пазарни дялове от над 80 %, което се доближава до монопол. Тенденцията за регулиране на цените в тези държави често се е доказвала като допълнителна пречка за навлизащите участници на пазара, които желаят да се конкурират с утвърдените оператори⁴⁵.

⁴³ Освен това напредна и търговията с електроенергия в целия ЕС („свързване на пазарите“), по-специално с преминаването към търговия в рамките на деня. На равнището на търговията на дребно Директива 2019/944 за електроенергията предоставя възможности на потребителите, като им помага да сменят доставчиците си и чрез бързото въвеждане на интелигентни измервателни уреди. През 2018 г. в ЕС е имало около 99 милиона интелигентни електромера или 34 % от всички измервателни точки за електроенергия, срещу около 12 милиона интелигентни измервателни уреда за газ.

⁴⁴ COM(2020) 951 въз основа на Евростат [nrg_pc_204_c].

⁴⁵ Регулирането на цените на електроенергията за крайните потребители все още се прилага за домакинствата в девет държави членки, а регулирането на цените на природния газ за крайните потребители — в осем. Регулиране на цените на електроенергията за крайните потребители в небитовия сектор има в шест държави членки, а в четири държави членки — регулиране на цените на газа.

През последното десетилетие **цените на дребно на електроенергията** надхвърлиха равнището на инфлацията. Цените на електроенергията за промишлеността обаче са се повишили под равнището на индустриалните ценови индекси и дори са спаднали за по-големите потребители. През последните години мрежовите такси, данъци и налози бяха стабилни или се увеличиха съвсем слабо. Освен това се наблюдава по-нисък натиск върху цените от таксите за възобновяема енергия едновременно с по-широкото използване на пазарни инструменти, които насърчават възобновяемите енергийни източници, и постепенното премахване на старите схеми за подпомагане. В резултат на това цените за крайните потребители бяха обусловени главно от промените в разходите за производство и снабдяване. Тези промени обаче не бяха достатъчни, за да осигурят достатъчно пазарни сигнали. Това се дължи, наред с останалото, на факта, че регулираният компонент в цената за крайните потребители все още представлява относително голям дял от нея. Затова именно фактът, че основните търговци на дребно на електроенергия в ЕС загубиха пазарни дялове и съответно намаляха концентрацията на пазара на електроенергия на дребно, невинаги е намирал цялостно отражение в достатъчно ефективни ценови сигнали.

Комбинираното отражение на всички **данъци и налози** влияе значително върху крайната цена на енергията, по-специално на електроенергията. Както се подчертава в стратегията на ЕС за интегрирането на енергийните системи⁴⁶, това може да доведе до изкривявания при използването на конкретни енергоносители. Държавите членки биха могли да разгледат отражението на данъците и налозите върху крайните цени на енергията, за да гарантират, че реформите и промените в ценовите сигнали водят до чист и справедлив енергиен преход в съответствие с целите на Зеления пакт. За да се гарантира един социално справедлив преход към зелена икономика, е необходимо да се отчита породеното от крайните цени на енергията преразпределително въздействие и да се намери решение за съпътстващите го и бъдещи безпокойство въпроси относно енергийната бедност.

Директивата за данъчно облагане на енергийните продукти и електроенергията⁴⁷ вече не изпълнява основната си цел, която е свързана с правилното функциониране на вътрешния пазар. Минималните данъчни ставки изгубиха своя ефект и се прилагат различни национални ставки в съчетание с широк набор от данъчни облекчения. Тези освобождавания и облекчения представляват де факто форми на субсидии за изкопаемите горива и противоречат на целите на Европейския зелен пакт. Преразглеждането на директивата има за цел да се отстранят тези слаби страни.

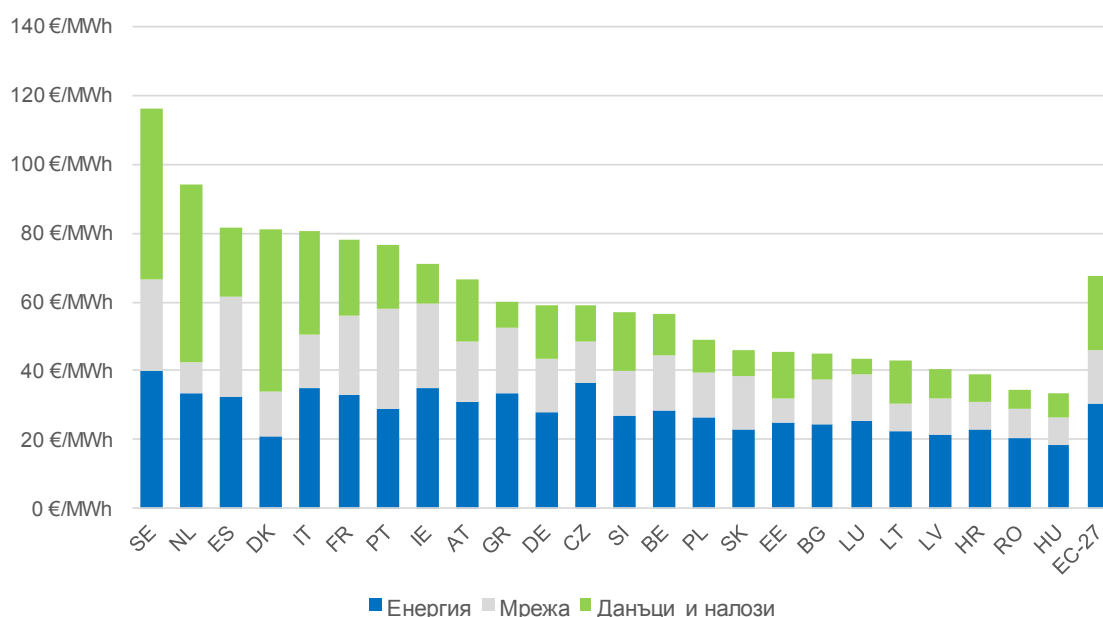
Отбелязан е значителен напредък към завършването на вътрешния **пазар на газ**. През 2020 г. продължи нарастването на търгуваните обеми в газоразпределителните центрове за природен газ, като търгуваните обеми в европейските газоразпределителни центрове отбелязаха увеличение от 32 % спрямо предходната година през първото тримесечие на 2020 г. (повишение до 5010 TWh). Продължават да се подобряват също така свързаността и диверсификацията на достъпа до източниците на газ. Само три пазара в ЕС са имали достъп до по-малко от три източника на доставки. Налице е по-голямо

⁴⁶ COM(2020) 299 final.

⁴⁷ Директива 2003/96/ЕО на Съвета от 27 октомври 2003 година относно преструктурирането на правната рамка на Общността за данъчно облагане на енергийните продукти и електроенергията (ОВ L 283, 31.10.2003 г., стр. 51—70).

ценово сближаване през последните години, като в Северозападна Европа то е най-голямо. На европейско равнище обаче сближаването беше по-слабо през 2019 г. с по-големи ценови разлики между пазарите през повечето дни от годината.

Като цяло **цените на дребно на природния газ** са нараснали през 2019 г. в сравнение с 2018 г. Тъй като обаче те следват цените на едро с малко закъснение във времето, е вероятно в близко бъдеще те отново да се понижат. Цената на газта за битови нужди е вариала от 33 EUR/MWh в Унгария до 116 EUR/MWh в Швеция. Средната цена за ЕС е била 68 EUR/MWh. Потребителите в Люксембург са изразходвали най-малко за данъци и налози. В Дания делът на разходите за производство и доставка е бил най-нисък, докато делът на данъчното облагане е бил най-висок. Що се отнася до пазарите на електроенергия, мрежовите данъци/налози и такси са били стабилни или леко са нараснали, в резултат на което цените са се ръководели от промените в разходите за производство и доставка.



Фигура 4. Цени на природния газ за битови нужди през 2019 г. (интервал D2 по Евростат)⁴⁸

Разходите на ЕС за внос на енергия разкриват неговата зависимост от вноса на изкопаеми горива и излагането му на риска от нестабилните международни пазари. Разходите за внос са се увеличили между 2016 г. и 2018 г. и са достигнали над 330 млрд. евро годишно. Това обръща низходящата тенденция спрямо най-високата стойност от 2013 г. (400 млрд. евро). Пандемията от COVID-19 се отрази върху цените на енергията и разходите за внос на енергия през 2020 г. ще бъдат по-ниски. С възстановяването на икономиката се очаква цените да се покачат, но равнищата от 2019 г. може би ще бъдат достигнати отново едва през 2021 г.

Енергийна бедност

Енергийната бедност е голямо предизвикателство пред ЕС, тъй като почти 34 милиона европейци не са могли да отопляват достатъчно домовете си през 2018

⁴⁸ COM(2020) 951 въз основа на Евростат [nrg_pc_202_c].

г.⁴⁹ Този показател се е развивал благоприятно средно през периода 2010—2018 г., но в ЕС като цяло се наблюдават значителни разлики в темповете на промяна. В България, Латвия, Полша, Португалия и Румъния енергийната бедност е намаляла значително. В Гърция обаче тя е отбелязала значително увеличение. **Разходите за енергия на европейските домакинства** са намалели през последните години, но все още съществуват значителни различия между държавите членки по отношение както на абсолютните разходи, така и на дела на разходите за енергия в общите разходи на домакинствата. През 2018 г. най-бедните европейски домакинства все още са изразходвали 8,3 % от общите си разходи за енергия (до цели 15—22 % в някои страни от Централна и Източна Европа).

Адекватното отопление, охлаждане, осветление и храненето на домакинските уреди са от основно значение за гарантиране на достоен стандарт на живот⁵⁰. ЕС ще продължи да приема мерки в тази област, тъй като пандемията от COVID-19 може да влоши икономическото положение, особено на най-бедните. Повечето държави членки представиха преглед на енергийната бедност в своите национални планове в областта на енергетиката и климата, като много от тях предоставиха показатели за анализ на нейното въздействие. Повечето от тях обаче все още не са възприели систематичен подход за справяне с енергийната бедност. В подкрепа на техните усилия Комисията издаде **препоръка относно енергийната бедност**⁵¹ заедно с настоящото съобщение. Тя продължава също така да съдейства на Обсерваторията на енергийната бедност в ЕС, която събира данни, разработва показатели и разпространява най-добри практики за справяне с енергийната бедност.

2.5. Научни изследвания, иновации и конкурентоспособност

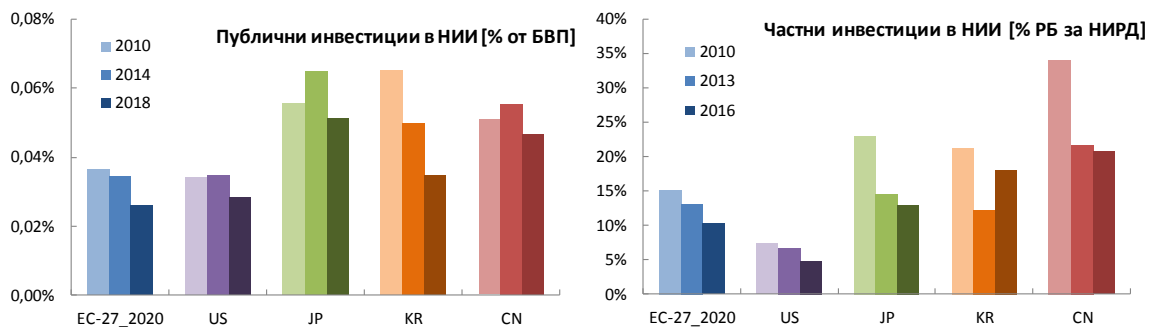
Научни изследвания и иновации

Що се отнася до **научните изследвания и иновациите**, тенденциите при публичните и частните разходи в ЕС не са окуражаващи. Държавите членки изразходват малко по-малко средства за научни изследвания и иновации в областта на чистата енергия в сравнение с предходни години, а общите публични инвестиции на ЕС за научни изследвания и иновации в технологии за чиста енергия са най-ниските като дял от БВП сред големите икономики (вж. фигура 5). Това отразява една глобална тенденция. Международната агенция по енергетика отбелязва, че разходите на публичния сектор за нисковъглеродни енергийни технологии са били по-ниски през 2019 г., отколкото през 2012 г.

⁴⁹ Евростат, SILC [ilc_mdcs01]

⁵⁰ Свързаните с това услуги също така подкрепят социалното приобщаване. Европейският стълб на социалните права поставя енергията сред основните услуги, до които всеки има право на достъп.

⁵¹ C(2020) 9600.



Фигура 5. Приблизителни публични⁵² и частни⁵³ инвестиции в научни изследвания и иновации (НИИ) в приоритетите на Енергийния съюз. РБ за НИРД = разходи на бизнеса за научноизследователска и развойна дейност
Източник: JRC⁵⁴, въз основа на данни от Международната агенция по енергетика, Мисията за иновации, Евростат/ОИСП.

Съгласно тези резултати цялостната патентна дейност в областта на технологиите за чиста енергия също намалява от 2012 г. насам, докато патентоването на технологии с висока стойност като батериите и интелигентните приложения се увеличава.

Според оценките, през последните години намаляват частните инвестиции в приоритетите за научни изследвания и иновации на енергийния съюз (обхващащи редица стопански сектори). Освен това инвестициите за научни изследвания и иновации в дейностите, посочени в Европейския стратегически план за енергийните технологии, договорен между държавите членки, промишлеността, научноизследователската общност и Комисията, представляват едва 15 % от очакваните нужди до 2030 г.⁵⁵ Освен това няколко държави членки имат **национални цели**, които биха показали подходящи планове до 2030 г. и 2050 г.⁵⁶. Държавите членки разполагат с редица инструменти за подпомагане, като например „Хоризонт Европа“, Фонда за иновации и InvestEU. Поканата за представяне на предложения по линия на Зеления пакт в рамките на „Хоризонт 2020“ е с бюджет от 1 млрд. евро и е насочена към решаване на основните предизвикателства пред интеграцията на енергийната система. Това включва производство на енергия от разположени в морето и на сушата инсталации, подкрепа за изграждането на големи електролизьори и използване на чиста енергия

⁵² Това изключва фондовете на ЕС. По стойности за 2018 г. частично изчислени за ЕС-27.

⁵³ Оценяването на частните научни изследвания и иновации в Китай е особено затруднено поради различията в областта на защитата на интелектуалната собственост и трудностите при установяването на строежа на дадена корпоративна структура (напр. подкрепяни от държавата дружества) и поради финансовото отчитане.

⁵⁴ Информационна система за стратегическите енергийни технологии на Съвместния изследователски център (JRC SETIS) <https://setis.ec.europa.eu/publications/setis-research-innovation-data>; JRC (112127) Информационни табла на SETIS относно научните изследвания и иновациите по държави (SETIS Research & Innovation country dashboards), (набор от данни) данни за идентификация на параметър (PID): <http://data.europa.eu/89h/jrc-10115-10001>, според JRC(105642) Monitoring R&I in Low-Carbon Energy Technologies и JRC(117092) Monitoring R&I in Low-Carbon Energy Technologies, Revised methodology and additional indicators (Мониторинг на научните изследвания и иновациите в областта на нисковъглеродните енергийни технологии), преразгледана методология и допълнителни показатели.

⁵⁵ Източник: Изпълнение на стратегическия план за енергийните технологии (план SET), Служба за публикации на Европейския съюз, 2019 г.

⁵⁶ COM(2020) 564 final.

в пристанищата и летищата, неутрална по отношение на въглеродните емисии промишленост, както и енергийно- и ресурсноефективно строителство и саниране.

Конкурентоспособност

Първият доклад за напредъка в областта на конкурентоспособността⁵⁷ показва, че промишлеността на ЕС е успяла да се възползва от възможностите, които създава повишеното търсене на технологии за чиста енергия. Конкурентоспособността на сектора надминава технологиите на конвенционалните енергийни източници по отношение на добавена стойност, производителност на труда, растеж на заетостта и степен на навлизане. Освен това по отношение на БВП секторът на чистата енергия придобива значимост в икономиката на ЕС, докато значението на конвенционалните енергийни източници намалява.

Промишлеността на ЕС се ползва със **стартово предимство в технологиите за вятърна, възобновяема водородна и океанска енергия**. Очакваното увеличение на мощностите в тези сегменти обаче предполага, че структурата ѝ неизбежно ще се промени.

Необходими са трайни усилия за наваксване и създаване на конкурентно предимство също в области, в които ЕС няма (или вече няма) стартово предимство. Слънчевите технологии и литиевойонните батерии имат особено важна роля предвид прогнозираното нарастване на търсенето им, тяхната приспособимост и потенциалните им вторични положителни ефекти в други области, като например интегрирането на слънчеви енергийни уредби в сгради, превозни средства или друга инфраструктура.

Алиансът за акумулаторните батерии, като модел за промишлен алианс, доказва, че по-добрата координация между държавите членки, научноизследователската общност и промишлеността може да осигури необходимия тласък на заинтересованите страни от промишлеността да инвестират в производството на чисти технологии в ЕС. Сега е моментът тази идея да се доразвие, за да обхване други ключови технологии и стопански области. Въз основа на този успешен модел Комисията даде ход на **Европейски алианс за чист водород и Европейски алианс за суровините**.

Също така има и други ключови технологии, като например интелигентните мрежи, които са от значение, тъй като създават стойност за всичко, свързано с електроенергийната мрежа. Очаква се секторът на интелигентните електроенергийни мрежи в ЕС да отбележи значителен растеж през следващото десетилетие.

Необходимо е постоянство в усилията за гарантиране на ненарушени условия на търговия и инвестиции в трети държави, също в области, в които ЕС е действително конкурентоспособен, но все по-често се сблъсква с изкривяване на условията, като например местни изисквания и дискриминационни вътрешни процедури. Като се има предвид, че по-голямата част от инвестициите в зелени технологии ще бъдат извършени извън Европейския съюз, е необходимо да се гарантира, че промишлеността на ЕС може да се конкурира при равни условия и да използва потенциала за работни места и растеж на Европейския зелен пакт.

⁵⁷ COM(2020) 953.

Налице е ясна необходимост от повече усилия с цел намаляване на субсидиите, свързани с един модел на разточително енергопотребление, и за насърчаване на енергийния преход. Едни по-добри данни за енергийните субсидии ще спомогнат съществено тези усилия да бъдат проследени. Данните за енергийните субсидии са все още разпокъсани, а докладите в националните планове в областта на енергетиката и климата са до голяма степен непълни. В доклада относно енергийните субсидии в ЕС се посочва, че те са възлизали на **159 млрд. евро** през 2018 г.⁵⁸, което представлява увеличение с 5 % в сравнение с 2015 г. Над половината субсидии подпомагат прехода към чиста енергия.

Според подробните данни в приложението относно енергийните субсидии, субсидиите за изкопаеми горива в ЕС през 2018 г. възлизат на 50 млрд. евро (тоест една трета от всички енергийни субсидии в ЕС) и са били относително стабилни през последното десетилетие, като през 2012 г. отбелязват максимум от 53 млрд. евро. Те започват да се увеличават отново през 2015 г. с нарастване от 6 % до 2018 г. В някои държави членки обаче, например Австрия, Дания, Естония и Унгария, тенденцията е обратна и субсидиите за изкопаеми горива значително намаляват.

2.6. Енергийният съюз в по-широката перспектива на Зеления пакт

Справедлив преход

Целите на енергийния съюз са несъмнено обвързани с по-обхватните цели на Зеления пакт. Това се отнася за т.нар. „справедлив преход“ и принципните усилия никой да не бъде пренебрегнат.

За тази цел Комисията предложи **Механизма за справедлив преход, включително Фонда за справедлив преход**, който обръща внимание на икономическата и социалната цена на **прехода към климатична неутралност** в най-уязвимите региони с високо потребление на въглища, лигнитни въглища, битуминозни шисти и торф и с високи въглеродни емисии. В рамките на Механизма за справедлив преход съществува **Специална схема за справедлив преход по линия на програмата InvestEU**, а инвестициите от публичния сектор в подкрепа на справедливия преход ще се подпомагат от **механизъм за отпускане на заеми в публичния сектор**. Като предварително условие за осигуряване на достъп до тези средства, например в подкрепа на икономическата модернизация и диверсификация, преквалификацията и повишаването на квалификацията⁵⁹ или на малките инвестиции в прехода към чиста енергия, държавите членки трябва да изготвят териториални планове за справедлив преход, съобразени, наред с останалото, и с техните национални планове в областта на енергетиката и климата.

Териториалните планове за справедлив преход също са от значение в контекста на Механизма за възстановяване и устойчивост. За да подпомогне заинтересованите

⁵⁸ Виж приложението към настоящия доклад.

⁵⁹ В тази връзка актуализираната Европейска програма за умения (COM(2020) 274 final) разглежда нуждите от умения в прехода към зелена икономика. Схемата за подпомагане на заетостта на младите хора (COM(2020) 276 final) разглежда подпомагането на младите хора при извличането на максимална полза от възможностите, които предоставя преходът към зелена икономика. Европейският социален фонд (ЕСФ+) ще продължи да бъде важен източник на финансиране за дейности по повишаване на квалификацията и преквалификация.

страни, Комисията създаде **Платформата за справедлив преход** с цел предоставяне на информация относно възможностите за финансиране и новостите в нормативната уредба, както и за улесняване на обмена на най-добри практики и информация за специфични за отделните сектори инициативи. Тя ще продължи и разшири работата на съществуващата инициатива за въгледобивните региони в преход⁶⁰, като предложи съобразено със специфичните условия и нужди подпомагане и изграждане на капацитет. Инициативата за въгледобивните региони в преход ще запази своята роля при съветването на регионите, използващи изкопаеми горива, като едно от двете работни направления в рамките на платформата.

Качество на въздуха

Качеството на въздуха продължава да се подобрява, но в някои региони и градове то продължава да буди безпокойство. Съвместните усилия на ЕС и държавите членки доведоха до намаляване на емисиите на замърсители на въздуха в ЕС през последните десетилетия, с едно важно изключение — емисиите на амоняк. Това доведе до намаляване на броя на зоните за качество на въздуха, в които са превишени пределно допустимите стойности на ЕС за прахови частици, и до понижаване на прогнозния брой на случаите на преждевременна смърт, причинена от замърсяване на въздуха, от около 1 милион годишно през 1990 г. до около 400 000 годишно според последни оценки⁶¹.

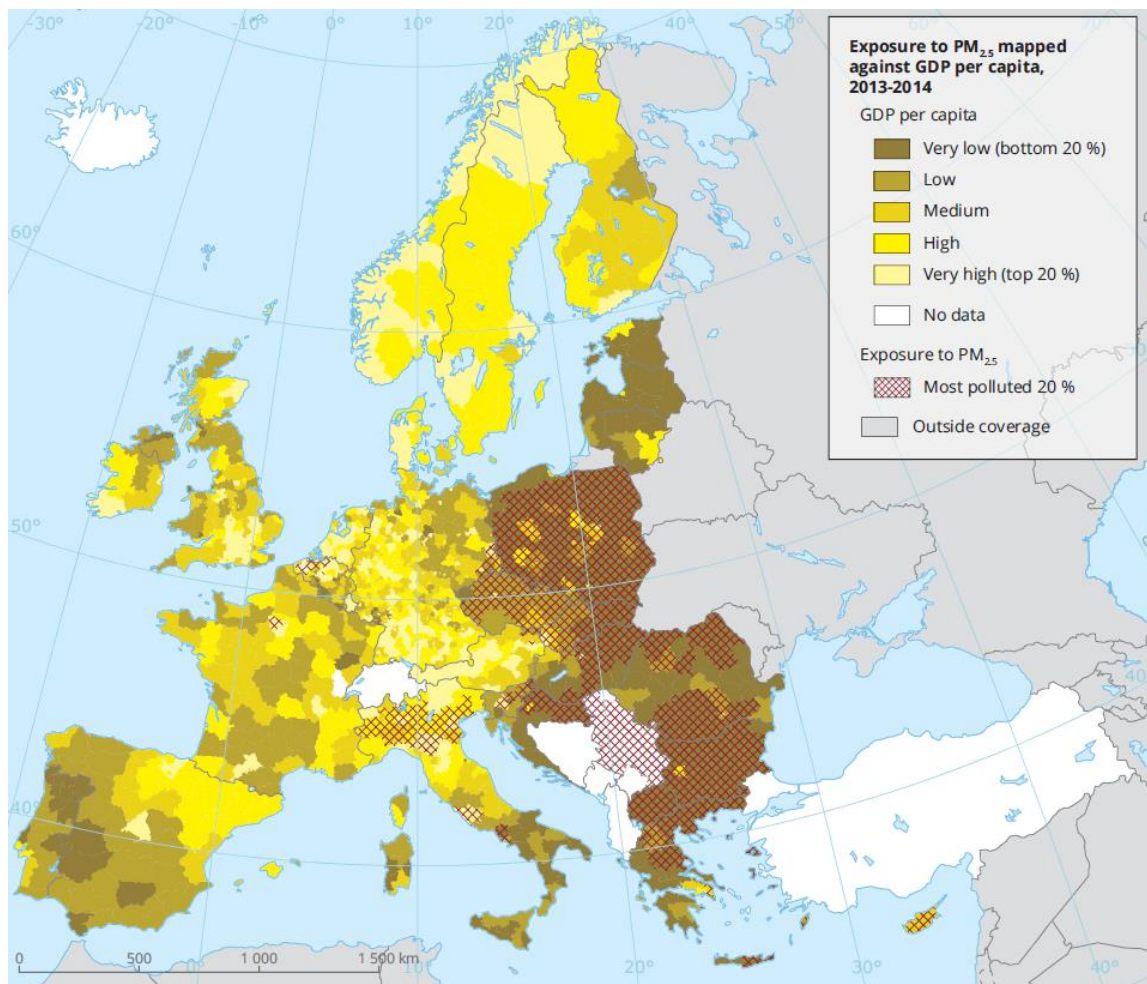
Замърсяването на въздуха води и до социални разходи, тъй като хората с по-ниски доходи обикновено са засегнати в по-голяма степен както поради по-голямата експозиция, така и поради своята по-висока уязвимост. Като цяло регионите на ЕС с най-нисък БВП на глава от населението са изложени на по-високи концентрации на фини прахови частици в сравнение с други региони⁶². Освен това енергийната бедност е свързана с използването на твърди горива за битово отопление и готвене, което води до лошо качество на въздуха в помещенията и околния въздух⁶³.

⁶⁰ https://ec.europa.eu/energy/topics/oil-gas-and-coal/EU-coal-regions/initiative-for-coal-regions-in-transition_en

⁶¹ Европейска агенция за околна среда, 2020 г. „Качество на въздуха в Европа – доклад на ЕАОС за 2019 г.“, доклад на ЕАОС (предстоящ).

⁶² SWD(2019) 427 окончателен.

⁶³ Европейска агенция за околна среда, 2020 г. „Здравословна околна среда, здравословен живот: как околната среда влияе върху здравето и благосъстоянието в Европа“, Доклад на ЕАОС 21/2019



Карта 1: Европейска агенция за околна среда, 2018 г. „Неравномерно излагане и неравномерно въздействие: социална уязвимост по отношение на замърсяването на въздуха, шума и крайните температури в Европа“. Доклад 22/2018.

Структурните промени вследствие политиките на енергийния съюз спомогнаха за намаляване на емисиите на замърсители на въздуха в сектора: по-специално чрез повишаване на енергийната ефективност на сградите, мерки за постепенно премахване на въглищата, развитие на негоримите възобновяеми енергийни източници и по-екологични транспортни средства⁶⁴. Европейският зелен пакт също така определи амбициозната цел за нулево замърсяване и постигане на нетоксична околна среда с цел по-добро справяне със замърсяването.

Международно измерение

Въпреки глобалните усилия най-новите научни данни показват, че емисиите на парникови газове продължават да се увеличават. Следващата конференция на ООН

⁶⁴ COM(2018) 446 final/2 и „Енергията от възобновяеми източници в Европа през 2019 г. — ръст в последно време и вторични ефекти“, доклад на Eionet ETC/CME 2019/8.

по изменението на климата беше отложена за 2021 г.⁶⁵, но 2020 г. остава решаваща за поставяне на едни по-амбициозни цели в областта на климата в целия свят.

Чрез стратегически партньорства за изпълнение на Парижкото споразумение ЕС помага на партньорите си да превърнат своята визия за устойчива на изменението на климата икономика с ниски емисии в активни политики и мерки, включително в областта на енергетиката. На дипломатическия фронт ЕС организира срещи на министерско равнище с Китай и Канада относно действията в областта на климата и направи няколко целенасочени постъпки чрез делегациите на ЕС в държави извън ЕС. Освен това ЕС работи в тясно сътрудничество с председателствата и партньорите в рамките на Г-7 и Г-20 за популяризиране на програмата за глобални действия в областта на климата и поставя по-силно ударение върху подкрепата за усилията на непосредствените съседи на ЕС в Западните Балкани, в контекста на Източното партньорство, и на държавите от т.нар. южно съседство и Африка. През последните години бе постигнат известен напредък и на международно равнище по отношение на емисиите от въздухоплаването и мореплаването. Спешно са необходими действия във връзка с емисиите от морския и въздушния транспорт, като се има предвид техният нарастващ дял в емисиите на парникови газове в ЕС и в световен мащаб.

ЕС също така насърчава инвестициите в чиста енергия в държавите партньори, които представляват бизнес възможности за високотехнологичната европейска нисковъглеродна промишленост. Тези инвестиции също така засилват водещата роля на ЕС в световен мащаб в областта на технологиите за чиста енергия, като насърчават износа и стимулират растежа и работните места в ЕС.

На многостранно равнище ЕС насърчава международното сътрудничество в областта на възобновяемите енергийни източници в рамките на Международната агенция за възобновяема енергия и за разработването и внедряването на чисти технологии в рамките на срещата на министрите за чиста енергия и инициативата „Мисия за иновации“⁶⁶. ЕС участва активно в преговорите за модернизиране на Договора за Енергийната харта и представи съществени, всеобхватни и амбициозни предложения, насочени към актуализиране на разпоредбите на Договора по отношение на защитата на инвестициите и привеждане на Договора в съответствие с дългосрочните цели на Парижкото споразумение и политиките на ЕС за енергиен преход.

Международната ангажираност на ЕС допринесе за разнообразяване на енергийните източници в Европа и за гарантиране на енергийната сигурност. ЕС поддържа редовен диалог в областта на енергетиката с ключови доставчици на енергия и партньори на двустранна основа⁶⁷ и чрез многостранни платформи⁶⁸, като се стреми също така да осигури ликвиден и гъвкав световен пазар на втечен природен газ (ВПП). В края на 2019 г. Европейската комисия улесни успешното

⁶⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_20_583

⁶⁶ Между 2016 г. и 2019 г. държавите — членки на ЕС, които се присъединиха към инициативата „Мисия за иновации“ (Австрия, Дания, Финландия, Франция, Германия, Италия, Нидерландия, Швеция) и Европейската комисия, увеличиха с 1 млрд. евро финансирането си в рамките на мисията за иновации за научните изследвания и развойната дейност в областта на чистата енергия.

⁶⁷ Например с Норвегия, САЩ, Алжир, Египет, Азербайджан, страните от Персийския залив, Япония, Канада, Корея и страните от Източното Средиземноморие.

⁶⁸ Например в рамките на Г-7, Г-20, МАЕ, ОПЕК и Съюза за Средиземноморието.

приключване на преговорите между Украйна и Руската федерация, което позволи да се запази транзитът на природен газ от Русия през Украйна.

По линия на Енергийната общност ЕС продължи да подпомага договарящите се страни да възприемат ключови елементи от достиженията на правото на ЕС в областта на енергетиката и климата и да осигурява възможност за по-нататъшна пазарна интеграция с ЕС. Продължава работата по разработването от договарящите се страни на национални планове в областта на енергетиката и климата и по определянето на цели в областта на енергетиката и климата за 2030 г.

Гарантирането на ядрената безопасност извън границите на Европейския съюз също така е ключова област, която Европейската комисия следи внимателно. Технически експерти от Групата на европейските ядрени регулатори и от Комисията извършиха партньорска проверка на изпълнението на плановите за действие на Армения и Беларус след стрес тестове в ядрени централи.

ЕС доказва трайния си ангажимент за прилагане на приложение III към Съвместния всеобхватен план за действие относно сътрудничеството с Иран в ядрената област за граждански цели. ЕС осъществи редица дейности, насочени към безопасността и интегрирането на Иран в международната правна рамка в ядрената област, и има за цел също така да засили сътрудничеството в областта на чистата енергия и климата.

3. СТРЕМЕЖ КЪМ ПРИРОДОСЪОБРАЗНО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И ЕКОЛОГИЧЕСКИ УСТОЙЧИВА ИКОНОМИКА

Зеленият пакт, приет през декември 2019 г.⁶⁹, подкрепя прехода на ЕС към справедливо и проспериращо общество, което отговаря на предизвикателствата, породени от изменението на климата и влошаването на състоянието на околната среда, а също така и подобряването на качеството на живот на настоящите и бъдещите поколения и осъществяването на справедлив преход.

От самото начало на кризата с COVID-19 Комисията постави прехода към зелена икономика в центъра на плана на ЕС за възстановяване. Ускоряването на този преход ще укрепи конкурентоспособността, устойчивостта и позицията на Европа като фактор от световно значение. В контекста на Европейския зелен пакт се оформят специални мерки в областта на енергетиката, промишлеността, селското стопанство, храните и биологичното разнообразие (каре 2). До края на 2020 г. се очакват и други важни инициативи за управление на декарбонизацията на Европа в областта на енергетиката и транспорта.

Каре 2. Извадка за инициативи от 1 декември 2019 г. насам

- Съобщение относно Европейския зелен пакт, (COM(2019) 640)
- Предложение за европейски законодателен акт в областта на климата (COM(2020) 80)
- План за инвестиции на Европейския зелен пакт (COM(2020) 21)
- Предложение за регламент за създаване на Фонда за справедлив преход (COM(2020) 22)
- Европейска стратегия за данните (COM(2020) 66 final)
- План за действие относно кръговата икономика (COM(2020) 98)

⁶⁹ COM(2019) 640 final.

- Стратегия „От фермата до трапезата“ (COM(2020) 381)
- Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г. (COM(2020) 380).
- Предложение за регламент за създаване на програмата InvestEU (COM(2020) 403)
- Съобщение относно засилване на европейската амбиция в областта на климата за 2030 г. (COM(2020) 562)
- Оценка за целия ЕС на окончателните национални планове в областта на енергетиката и климата (COM(2020) 564)
- Изменено предложение за европейски законодателен акт в областта на климата (COM(2020) 563)
- Съобщение относно интеграцията на енергийната система (COM(2020) 299)
- Стратегия за използването на водорода за неутрална по отношение на климата Европа (COM(2020) 301)
- Съобщение относно стратегия на ЕС за намаляване на емисиите на метан (COM(2020) 663)
- Вълна на саниране за Европа (COM(2020) 662), (SWD(2020) 550)
- Стратегия за устойчива и интелигентна мобилност (предстои)

Наред с настоящия доклад за състоянието на енергийния съюз и оценката на равнище ЕС на националните планове в областта на енергетиката и климата⁷⁰ Комисията публикува **специфична за всяка държава оценка** на 27-те интегрирани окончателни национални плана в областта на енергетиката и климата. В тези документи⁷¹ се оценява дали и как националните цели, конкретните цели и приноси ще спомогнат за колективното постигане на целите на стратегическата рамка на Енергийния съюз. Оценката поставя ударение върху степента, до която държавите членки са взели предвид препоръките, отправени от Комисията през юни 2019 г.⁷² **Националните планове в областта на енергетиката и климата са в основата на един непрекъснат и повторяем процес** между ЕС и неговите държави членки. Оценката приканва държавите членки да предприемат допълнителни действия в няколко области. Недостатъците и съществуващото изоставане ще трябва да бъдат отстранени чрез колективно усилие както от държавите членки, така и на равнище ЕС. Политическите мерки на равнище ЕС ще засилят и допълнят действията на национално равнище.

3.1. Преобразяване на енергийната система на ЕС

За да постигне дълбока декарбонизация във всички стопански отрасли, ЕС трябва да се погрижи за коренното преобразуване на своята енергийна система. За тази цел през юли 2020 г. Комисията прие **стратегия на ЕС за интегриране на енергийната система**⁷³. В нея се очертава визията на Комисията за ускоряване на прехода към по-интегрирана енергийна система и за осигуряване на координирано планиране и експлоатация на системата. През юли 2020 г. Комисията прие и **стратегия за водорода**, в която изложи виждането си за значително увеличаване на ролята на чистия водород като енергиен носител⁷⁴. Това включва начините за гарантиране, че водородът от възобновяеми и нисковъглеродни източници и

⁷⁰ COM(2020) 564 final.

⁷¹ SWD(2020) 900—926.

⁷² C(2019) 4401—4428.

⁷³ COM(2020) 299 final.

⁷⁴ COM(2020) 301 final.

получените от водород синтетични горива стават икономически изгодни. Заедно със стратегията за водорода Комисията стартира и Европейския алианс за чист водород.

По-високите амбиции в областта на климата и необходимите дълбоки промени във функционирането на енергийната система на ЕС също изискват нова визия за енергийната инфраструктура на ЕС. Поради това Комисията преразглежда насоките за **трансевропейските енергийни мрежи**⁷⁵. Запазва се ударението върху електроенергийната инфраструктура, която е необходима за интегриране на енергията от възобновяеми източници, но Комисията ще създаде също така рамка за по-нататъшно подобряване на внедряването на иновативни технологии и инфраструктура, като например интелигентни електроенергийни мрежи, водородни мрежи или интегрирани мрежи в морето. Тази рамка ще играе важна роля и при прехода към устойчива и интелигентна мобилност в ЕС.

3.2. По-амбициозни цели в областта на климата

Актуализиране на политическата рамка

С оглед на амбицията на ЕС да постигне неутралност по отношение на климата до 2050 г., през септември 2020 г. Комисията прие съобщение относно засилване на европейската амбиция в областта на климата за 2030 г.⁷⁶ и изменено предложение относно европейски законодателен акт в областта на климата⁷⁷ за по-високи амбиции на ЕС в областта на климата за 2030 г. — от най-малко 40 % намаление на емисиите на парникови газове в сравнение с равнищата от 1990 г. до най-малко 55 % намаление, включително емисиите и поглъщанията. В съобщението също така се очертават необходимите действия във всички сектори на икономиката и се поставя началото на процеса на преразглеждане на ключовите законодателни инструменти до юни 2021 г., за да се постигнат поставените по-амбициозни цели. Комисията работи и по нови правила за флуорсъдържащите парникови газове и за веществата, които разрушават озоновия слой, които ще бъдат представени до края на 2021 г.

Със Зеления пакт бе обявено и приемането на нова, по-амбициозна **Стратегия на ЕС за адаптация към изменението на климата**. Последниците от изменението на климата вече се усещат в енергийния сектор, например с по-непредвидимото производство на водноелектрическа енергия или дори затварянето на някои атомни електроцентрали поради недостига на вода за охлаждане по време на тежки суши⁷⁸. Предстоят ни още по-сериозни предизвикателства⁷⁹.

В допълнение Зеленият пакт включва също **Европейски пакт за климата**. Той има за цел да привлече хора и общности към действия в областта на климата. Въз основа на съществуващите инициативи пактът за климата ще осигури възможност за разработване на нови действия в областта на климата, обмен на информация,

⁷⁵ Регламент (ЕС) № 347/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2013 г. относно указания за трансевропейската енергийна инфраструктура. Обществените консултации приключиха на 13 юли 2020 г., и понастоящем Комисията работи по предложението.

⁷⁶ COM(2020) 562

⁷⁷ COM(2020) 563.

⁷⁸ <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/water-energy-nexus-europe>

⁷⁹ <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv/energy-supply>

стартиране на дейности на местно равнище и представяне на решения, които други могат да последват.

Комисията прие и съобщение относно **стратегия на ЕС за намаляване на емисиите, свързани с метан**. Стратегията ще представи предложения за намаляване на емисиите на метан в ЕС и ще насърчава и подкрепя подобни действия в целия свят. Тя обхваща всички основни сектори на селското стопанство, енергетиката и отпадъците, които отделят метан. Що се отнася до енергетиката, стратегията е насочена към подобряване на измерването, надеждно и прозрачно докладване и достоверна проверка на емисиите на метан.

По-амбициозните цели в областта на климата изискват безпрецедентно нарастване на производството на енергия от възобновяеми източници. Както бе обявено в Зеления пакт, в това отношение ключова роля ще играят разположените в морето възобновяеми енергийни източници. За да съдейства на този процес, през есента на 2020 г. Комисията ще приеме своята стратегическа визия за **енергията от инсталации, разположени в морето**, произведена от естествени и чисти източници като вятъра, слънчевата енергия, вълните, приливите и отливите.

Устойчивите алтернативни горива също ще допринесат за прехода към по-устойчива транспортна система. Комисията скоро ще представи стратегия за устойчива и интелигентна мобилност. Тя работи и по инициативи за насърчаване на предлагането и внедряването на устойчиви алтернативни горива, по-специално във въздушния и водния транспорт.

Преглед на представените от държавите членки доклади за дългосрочни стратегии за декарбонизация

Всички страни по Парижкото споразумение относно изменението на климата бяха приканени да съобщят до 2020 г. своите дългосрочни стратегии за развитие при ниски емисии на парникови газове за периода до средата на века. Като определя процес, в който държавите членки да подготвят тези стратегии, Регламентът относно управлението изисква от тях да изготвят и представят на Комисията до 1 януари 2020 г. своята дългосрочна стратегия с перспектива от най-малко 30 години.

До момента само 16 държави членки са представили дългосрочна стратегия⁸⁰. Тринадесет от тях явно или неявно се стремят към неутралност по отношение на климата⁸¹, а останалите три имат за цел да намалят емисиите си с 80—95 % в сравнение с равнищата от 1990 г. Често обаче липсва ясно определен срок, до който да се постигне общата цел, и често пъти не е ясно дали определените от държавите членки цели са правно обвързващи. При задължението за докладване също се наблюдават различия в отделните държави членки. Съответно Комисията все още не може да представи подробна оценка на това дали националните дългосрочни стратегии ще бъдат достатъчни за колективното постигане на целта на ЕС за неутралност по отношение на климата, нито информация за евентуалните колективни пропуски.

⁸⁰ Австрия, Чехия, Дания, Естония, Нидерландия, Швеция, Белгия, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Унгария, Латвия, Литва, Португалия и Словакия, на разположение на адрес: https://ec.europa.eu/info/energy-climate-change-environment/overall-targets/long-term-strategies_en.

⁸¹ Няколко държави членки говорят за неутралност по отношение на въглеродните емисии, а не по отношение на климата, но включват в своята цел парникови газове, различни от CO₂.

3.3. Политиките в областта на енергетиката и климата са от решаващо значение за възстановяването на икономиката

Кризата с COVID-19 се отрази значително на европейската икономика. Тя обаче не промени структурно **инвестициите** и реформите, които са необходими за постигане на нашите по-амбициозни цели в областта на климата. Истинско предизвикателство е да се набавят значителни допълнителни инвестиции и да се насърчават усилията за постигане на справедлив преход. В контекста на възстановяването от кризата с COVID-19 Европа разполага с уникалната възможност да инвестира по начин, който да подпомогне възстановяването на икономиката на ЕС и едновременно с това да ускори цифровизацията и прехода към зелена икономика. Не можем да си позволим да възстановим икономиките си по какъвто и да е друг начин, който би довел до зависимост от неустойчиви практики.

Планът на ЕС за възстановяване и Механизмът за възстановяване и устойчивост като негов основен инструмент ще играе решаваща роля в тези инвестиции и реформи. Посредством програмите на ЕС за финансиране планът ще осигури финансова подкрепа на реформите и инвестициите на държавите членки, които имат за цел да ограничат социалните и икономическите последици от пандемията и да направят икономиките на ЕС по-устойчиви, неподатливи на трусове и по-добре подготвени за предизвикателствата на цифровизацията и прехода към зелена икономика. Освен това политиката на сближаване ще бъде от решаващо значение за едно балансирано възстановяване и за това да се гарантира, че ничий интереси няма да бъдат пренебрегнати.

Държавите членки ще набележат и докладват реформите и приоритетните инвестиции. Предвид целта 30 % от общите разходи да бъдат заделени за политики в областта на климата, която бе договорена на заседанието на Европейския съвет през юли 2020 г.⁸², Комисията прикани държавите членки да гарантират, че във всеки план за възстановяване и устойчивост най-малко 37 % от разходите са свързани с климата. В годишната стратегия за устойчив растеж за 2021 г.⁸³ Комисията настойчиво приканва държавите членки да включат в своите планове реформи и инвестиции в ограничен брой водещи области, за да се осигури координиран подход в отговор на общите предизвикателства и да се извлекат осезаеми ползи за икономиката и гражданите. Сред тях са водещата инициатива **„Power up“** (ускоряване) — за концентриране на инвестициите от самото начало в дълготрайни и чисти технологии и по-специално във възобновяеми енергийни източници и водород; водещата инициатива **„Renovate“** (саниране) — за подобряване на енергийната и ресурсната ефективност на сградите и водещата инициатива **„Recharge and refuel“** (зареждане и презареждане) — за ускоряване използването на устойчив, достъпен и интелигентен транспорт, изграждане на станции за ел. зареждане и презареждане с гориво и по-разширеното използване на обществения транспорт.

По този начин държавите членки ще доразвият своите национални планове в областта на енергетиката и климата. В своите планове за възстановяване и устойчивост те следва да представят първоначални данни относно това как ще

⁸² Заключение на Европейския съвет от 21 юли 2020 г. (EUCO 10/20).

осигурят последователност и взаимно допълване и как конкретни инвестиции или политики и мерки, описани в националните планове в областта на енергетиката и климата, биха могли да бъдат ускорени с помощта на плановете за възстановяване и устойчивост.

В подкрепа на това оценките по държави на националните планове в областта на енергетиката и климата предоставят на държавите членки важни насоки относно **ключовите инвестиции и реформи в областта на енергетиката и климата**, които биха могли да допринесат за устойчиво и екологосъобразно възстановяване в целия ЕС. Комисията приканва държавите членки да вземат предвид тези насоки. Тя започва диалог с държавите членки по тези приоритетни области в контекста на дискусиите относно възстановяването и устойчивостта.

На **сградите** се падат около 40 % от потреблението на енергия и 36 % от емисиите на парникови газове в ЕС. Повечето съществуващи сгради вероятно ще продължат да се използват през 2050 г. Ето защо трябва своевременно да ги санираме и направим енергийно по-ефективни, за да постигнем неутрален по отношение на климата сграден фонд до 2050 г. Ето защо Комисията прие съобщение относно **вълната на саниране за Европа**⁸⁴, чиято цел е до 2030 г. да се удвои годишният процент на енергийно саниране на жилищни и нежилищни сгради и да се насърчи основното енергийно саниране. Инвестирането в енергийноефективни сгради ще намали енергийната бедност и ще подобри условията на живот. То ще осигури и така необходимия стимул за екосистемата на строителството и санирането, която беше сериозно засегната от кризата с COVID-19.

Улесняването на санирането на сградите, особено за домакинствата с ниски доходи, е от решаващо значение за гарантиране на справедлив преход. **Политиката на сближаване** ще продължи да бъде важен източник на финансиране от ЕС за преки инвестиции в енергийната ефективност на сградите и тяхното саниране с цел постигане на по-добри равнища на енергийна ефективност. Това обаче няма да е достатъчно. Посредством описания по-горе Фонд за справедлив преход ще се набавят средства в регионите на ЕС, където ще са необходими допълнителни усилия за прехода към неутрална по отношение на климата икономика до 2050 г.

Освен това новите механизми за финансиране по СТЕ (Фонд за иновации и Модернизационен фонд) ще осигурят още 24 млрд. евро за демонстрационни проекти за иновативни нисковъглеродни технологии в целия ЕС и за модернизиране на енергийните системи в държавите членки бенефициери. Комисията вече отправи първата покана за представяне на предложения по линия на Фонда за иновации, а Модернизационният фонд ще започне да функционира през 2021 г.

Националните планове за възстановяване и устойчивост са рядка възможност за едно „по-добро повторно изграждане“ и инвестиране в икономически модел, който е подходящ за 21-ви век. Не само в ЕС, но и по света правителствата ще се стремят да инвестират значително в подкрепа на икономическото възстановяване⁸⁵.

⁸⁴ COM(2020) 662 и SWD(2020) 550.

⁸⁵ През април 2020 г. Международният валутен фонд изчисли, че през следващите 2 години правителствата по света ще изразходват около 10 трлн. евро само за подпомагане на възстановяването: <https://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2020/04/06/fiscal-monitor-april-2020>

Инвестициите, които са необходими за стимулиране на техните икономики, трябва да отнемат тежест за бъдещите поколения, а не да им прибавят. ЕС е твърдо ангажиран заедно със своите международни партньори да бъдат въведени стратегии за екологосъобразно възстановяване и преки инвестиции в екологично устойчиви икономически дейности.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ

Енергийният съюз повече от всякога се явява основен стълб за постигане на заложените в Зеления пакт цели. **Като цяло интегрираната рамка за планиране, определена в Регламента относно управлението на Енергийния съюз, се прилага добре.** Рамката на енергийния съюз устоя на значителния натиск, който оказва кризата с COVID-19, като големите отклонения от нормалните модели на потребление изпробваха устойчивостта на нашата енергийна система. Като цяло тя може да подпомогне прехода на ЕС към неутралност по отношение на климата до 2050 г.

Това обаче не бива да ни успокоява. Следващите месеци ще бъдат от решаващо значение и Комисията ще застане изцяло зад държавите членки при разработването на стабилни и дълготрайни национални планове за възстановяване и устойчивост, които да тласнат Европа напред по един екологосъобразен и социално справедлив начин. Подкрепата на Комисията ще се опре на насоките, които тя отправи към държавите членки при оценката на отделните национални планове в областта на енергетиката и климата, и ще разчита на европейските водещи инициативи, които са част от годишната стратегия за устойчив растеж за 2021 г. в контекста на Механизма за възстановяване и устойчивост.

В този контекст незабавно са необходими допълнителни усилия за намаляване на подкрепата, свързана с разточително енергопотребление, и за пренасочването ѝ към мерки за насърчаване на прехода към чиста енергия. **Както се посочва в Европейския зелен пакт, субсидиите за изкопаеми горива следва да се прекратят.** За да поощри предприемането на мерки и ефективното използване на средствата по линия на Механизма за възстановяване и устойчивост, Комисията ще си сътрудничи с държавите членки за едно **по-решително намаляване на потреблението на изкопаеми горива и постепенното премахване на субсидиите за изкопаеми горива.** Това включва действията, обявени в съобщението „Оценка за целия ЕС на националните планове в областта на енергетиката и климата“⁸⁶.

Освен това Комисията ще положи началото на усилия за противодействие на наблюдавания спад в инвестициите в научни изследвания и иновации на национално равнище, за да се укрепи дългосрочният потенциал за устойчив растеж. Това включва съчетаване на **публично и частно финансиране по цялата верига за създаване на стойност посредством промишлени съюзи**, както при акумулаторните батерии или водорода. При предстоящите обсъждания с държавите членки, промишлеността и заинтересованите страни Комисията ще постави ударение върху **отраслите и новаторите в ЕС, които ще разработват необходимите чисти технологии** и могат да ги популяризират в световен мащаб.

⁸⁶ COM(2020) 564 final.

Комисията ще продължи да работи в тясно сътрудничество с държавите членки и ще предложи конкретни решения там, където са необходими още усилия за прилагане на договорените законодателни разпоредби. Това включва например използването на Платформата на ЕС за развитие на енергията от възобновяеми източници и на механизма на ЕС за финансиране на енергията от възобновяеми източници. Освен вече договореното законодателство, новозапочващите инициативи в областта на сградния фонд и метана подкрепят усилията ни Европа да си постави едни по-амбициозни цели в областта на климата до 2030 г. По-късно тази година ще ги последват инициативи в областта на енергията от инсталации, разположени в морето, и на трансевропейската енергийна инфраструктура.

След широк обществен дебат и процес на консултации Комисията ще подготви **ключовите законодателни предложения до юни 2021 г.** Това ще проправи пътя за едно бързо приемане, с цел да бъдат постигнати по-амбициозните цели в областта на климата и енергетиката за 2030 г. и да се допринесе за постигането на заложените в Европейския зелен пакт цели.

В Регламента относно управлението докладът за състоянието на енергийния съюз беше замислен като **отправна точка за оценяване на постигнатия напредък от страна на Европейския парламент и Съвета и за обсъждания с всички заинтересовани страни.** От особено значение е въпросният диалог да се проведе още тази година.